

## **Petisie aan Universiteit Stellenbosch om Afrikaans gelyk te maak met Engels**

Ons, die mense van Suid-Afrika, rig hiermee 'n petisie aan die rektor, kanselier, registrateur, bestuur, raad, senaat, institusionele forum, studenteraad, fakulteitsrade, konvokasie en alle ander persone wat direk of indirek betrokke is by die hersiening van die taalbeleid van die Universiteit van Stellenbosch (US). Ons rig hierdie petisie weens ons toewyding aan die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, wat verklaar dat:

- Suid-Afrika behoort aan almal wat daarin woon, verenig in ons verskeidenheid;
- Suid-Afrika elf amptelike tale het, en dat staatsinstellings praktiese en daadwerklike maatreëls moet tref om die status van inheemse tale te verhoog en hul gebruik te bevorder;
- Alle amptelike tale gelykheid van aansien moet geniet en billik behandel moet word;
- Die staat nie regstreeks of onregstreeks onbillik teen iemand mag diskrimineer op grond van taal of kultuur nie;
- Elke persoon ingebore waardigheid het en die reg het dat daardie waardigheid gerespekteer en beskerm word;
- Elkeen die reg het om in openbare onderwysinstellings onderwys te ontvang in die amptelike taal of tale van eie keuse waar daardie onderwys redelikerwys doenlik is.

Ons rig hierdie petisie verder inaggenome dat:

- Die US se 2016 taalbeleid vir die eerste keer in byna 100 jaar weggedoen het met Afrikaans as 'n primêre en gelyke taal van leer en leef aan die universiteit, met Engels wat in die praktyk die enigste primêre taal aan die US geword het;
- Die US Afrikaans as primêre en gelyke onderrigtaal naas Engels afgeskaf ten spyte daarvan dat die universiteit oor die vermoë beskik om onderrig in Afrikaans aan te bied;
- Die US se 2016 taalbeleid beteken dat daar sedert 2016 geen universiteit in die suidelike helfte van die land is wat onderrig in 'n inheemse taal aanbied nie;
- Dit die geval is ten spyte daarvan dat meer as die helfte van die bevolking van die Wes- en Noord-Kaap Afrikaanssprekend is;
- Daar meer as vier miljoen Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners in die Wes- en Noord-Kaap woon;
- As gevolg van die 2016 taalbeleid word sommige van die mees behoeftige studente in Suid-Afrika uitgesluit van toegang tot hoër onderwys. Ruim die helfte van alle leerders in die Wes- en Noord-Kaap ontvang gedurende hulle skoolloopbaan onderrig in Afrikaans, en dit kom neer op direkte diskriminasie om hierdie studente te dwing om in 'n ander taal te studeer wanneer die US die vermoë het om in Afrikaans onderrig te bied;
- Die meerderheid van die studente wat nou verhoed word om aan die US te studeer op grond van die taal wat hul praat, se ouers voorheen verhoed was om aan die US te studeer op grond van hul velkleur;
- Die US se 2016 taalbeleid prakties misluk het omdat dit die sprekers van een taalgroep bo 'n ander verkies het. Die praktiese gevolg was dat sekere studente se Grondwetlike reg om in hul moedertaal te leer en leef deur die beleid geskend is. Die eerste konsep van die nuwe taalbeleid (Maart 2021) verlaag die Afrikaanse aanbod selfs verder en vererger dus die uitsluiting van Afrikaanse studente;
- In plaas daarvan om die taalbeleid te beskou as 'n kompetisie tussen twee taalgroepe waar Afrikaans moet "verloor" vir Engels om te "wen," streef ons na 'n taalbedeling waar beide Afrikaanssprekende en Engelssprekende studente ten volle en op gelyke voet ingesluit word.

Weens ons toewyding aan die taalregte en ander menseregte soos vervat in ons land se Grondwet, en weens ons diepe kommer oor die uitsluiting van miljoene behoeftege Afrikaanssprekendes van hoër onderwys, eis ons dat:

1. Die eerste konsep van die nuwe taalbeleid van Maart 2021 onomwonde verwerp word omdat dit Afrikaanse studente selfs verder gaan uitsluit. Die US behoort die proses om die taalbeleid te hersien van voor af te begin deur onmiddellik 'n openbare konferensie te reël waar alle belanghebbendes 'n geleentheid gebied word om die tekortkominge van die 2016 taalbeleid te bespreek met die oog op 'n nuwe taalbeleid wat 'n gelyke plek aan Afrikaans sal waarborg;
2. Enige nuwe taalbeleid 'n regverdige taalbedeling tot stand te bring wat aan Afrikaans en Engels gelyke status waarborg as primêre tale van onderrig, leer en leef in alle ruimtes – insluitend aanlyn ruimtes – van die universiteit;
3. Indien die universiteit bekommerd is oor die kostes hieraan verbonde, die universiteit 'n omvattende en onafhanklike oudit laat doen oor die kostes verbonde daaraan om gelyke status te waarborg aan Afrikaans, die uitslae van die oudit openbaar maak, en aan skenkers, die privaatsektor en die breër gemeenskap die geleentheid bied om 'n gedeelte van die kostes te finansier;
4. Die US die moontlikhede wat gebied word deur moderne digitale tegnologieë, waaronder aanlyn hulpmiddels en “spraak-na-teks” tegnologie, ten volle benut om akkurate vertaling tussen verskillende tale te verseker;
5. Gegewe die wyse waarop die Afrikaanse aanbod in die leer en leefruimtes van die universiteit afgeskaal is oor die afgelope jare, die universiteit se nuwe taalbeleid uitdruklik onderneem om die Afrikaanse aanbod opwaarts aan te pas om volle toegang te verseker aan alle verdienstelike voornemende studente wat verkies om in Afrikaans te studeer terwyl volle toegang vir Engelssprekende studente gehandhaaf word;
6. Die nuwe taalbeleid die universiteit daadwerklik daartoe verbind om finansiële sowel as praktiese ondersteuning te verskaf aan leerders in Afrikaanse skole in laer inkomste gebiede, met die doel om 'n pyplyn te bou wat Afrikaanssprekende studente uit hierdie skole na die US bring en sodoende die deelname en slaagsyfer van behoeftege Afrikaanssprekende studente aan die US dramaties verhoog.

**Let wel: elke handtekening op hierdie petisie dui ook op 'n persoon wat die onderstaande kommentaar op die US se konseptaalbeleid van Maart 2021 indien. Die DA sal die kommentaar, tesame met die lys van alle persone wat dit ondersteun, direk aan die US indien.**

#### **Algemene kommentaar**

Ek verwerp hiermee die eerste konsep van die Universiteit Stellenbosch (US) se 2021 taalbeleid omdat dit nie aan die grondwetlike vereiste voldoen om toegang tot moedertaalonderrig te bevorder nie. Die konsepbeleid bring nie 'n regverdige taalbedeling tot stand wat aan Afrikaans en Engels gelyke status waarborg nie, en vererger dus die uitsluiting van Afrikaanssprekende studente selfs verder as onder die 2016 beleid.

Spesifieke gebreke en wysigings wat die volle insluiting van beide Afrikaanse sowel as Engelse studente sal bewerkstellig, word hieronder aangedui. Onderstreepte teks dui op toevoegings. Teks met 'n lyn deur dui op verwyderings.

## **Die kern van die *Beleid***

Die Universiteit Stellenbosch (US) is verbind tot die omgang met kennis in 'n diverse samelewing. Die Taalbeleid beoog om uitvoering te gee aan artikels 9 (3), 30, 31 en 29(2) van die Suid-Afrikaanse Grondwet en die *Taalbeleidsraamwerk vir Openbare Hoëronderwysinstellings* (2020) wat betref taalgebruik in die Universiteit se akademiese, administratiewe, professionele en sosiale kontekste. Die Beleid beoog om toegang tot onderwys in die amptelike taal van eie keuse te bevorder waar daardie onderwys redelikerwys doenlik is, meertaligheid te bevorder, en pedagogies verantwoordbare leer en onderrig te fasiliteer. Sonder om uit die oog te verloor dat die US ook gemeenskappe oor die vasteland en die wêreld heen bedien, verbind ons onself tot meertaligheid deur die drie amptelike tale van die Wes-Kaap, naamlik Afrikaans, Engels en isiXhosa, te gebruik.

## **Inleiding**

Die Grondwet verleen amptelike status aan elf tale en ag al hierdie tale as bates wat aangewend behoort te word as 'n manier om mense se potensiaal te ontwikkel. Die Grondwet bepaal origens dat elkeen die reg het om in die openbare onderwysinstellings onderwys te ontvang in die amptelike taal of tale van eie keuse waar daardie onderwys redelikerwys doenlik is. Gevolglik het openbare onderwysinstellings dus die plig om toegang tot onderwys in die Suid-Afrikaanse amptelike taal of tale van mense se eie keuse te verskaf waar dit redelikerwys doenlik is, met inagneming van billikheid, uitvoerbaarheid en die behoefte aan die regstelling van die gevolge van vorige wette en praktyke wat op grond van ras gediskrimineer het.

## ***Afrikaans***

Afrikaans het oor dekades heen 'n akademiese repertoire ontwikkel, waartoe die US beduidend bygedra het. Die aanbod van Afrikaanstalige onderrig aan Suid-Afrikaanse universiteite het egter oor die afgelope dekades dramaties afgeneem. Daadwerklike stappe moet daarom gedoen word om te verhoed dat Afrikaans as akademiese taal uitsterf. Die universiteit lewer teen hierdie agtergrond 'n bydrae tot meertaligheid waar Afrikaans as akademiese taal aangewend, beskerm, en bevorder word. Die Afrikaanse taalgemeenskap is *demografies* – op grond van sowel die getal gebruikers as op die regionale en nasionale geografiese verspreiding – een van die sterkste taalgemeenskappe in die land. In *kulturele* opsig is Afrikaans 'n standaardtaal wat dekades lank reeds as akademiese taal funksioneer en wat as volledig ontwikkelde kultuurtaal 'n nasionale bate is. Die Universiteit is verbind tot die ontginning, beskerming en bevordering van die akademiese potensiaal van Afrikaans ter bemagtiging van 'n groot en diverse gemeenskap. Dit sluit 'n beduidende groep uit opvoedkundig agtergestelde gemeenskappe in.

5.1 Om uitvoering te gee aan artikel 6 (amptelike tale), 29(2) (taal in onderwys) en 29(1)(b) (toegang tot hoër onderwys) geles in samehang met artikel 9 (gelykheid en die verbod op direkte en indirekte onbillike diskriminasie op grond van taal) van die Grondwet.

5.3 Om by te dra tot die verwesenliking van die US se visie, soos dit in die Universiteit se Visie 2040 en Strategiese Raamwerk 2019–2024 vervat is, ten einde inklusiwiteit, gelykheid en billike toegang tot die US moontlik te maak vir alle voornemende en huidige studente sowel as personeellede in die strewende na uitnemendheid.

6.2 Taal aan die US behoort toegang tot akademiese, administratiewe, professionele en sosiale kontekste te verbreed en sukses in daardie kontekste te ondersteun, eerder as om 'n hindernis vir studente of personeellede daar te stel. Dít is veral belangrik in die lig van die grondwetlike reg op toegang tot moedertaalonderrig, die noodsaaklikheid om die gevolge van vorige rassediskriminasie reg te stel, en te verseker dat geen direkte of indirekte onbillike

diskriminasie teen huidige of voornemende personeellede en studente van die US plaasvind nie. Die US verbind homself tot regstelling deur Afrikaans te gebruik om agtergeblewe Afrikaanssprekende gemeenskappe op te hef.

6.4 Die US respekteer die tale en taalvarieteite wat studente en personeellede gebruik, en erken hulle taalvoorkeure en taalvaardigheidsvlakke. Die US erken dat die universiteit geleë is in 'n streek van Suid-Afrika waar die oorgrote meerderheid van mense Afrikaanssprekend is, en erken die universiteit se verantwoordelikheid om ook toegang uit te bou vir behoeftige studente uit hierdie gemeenskap.

6.6 Die US gebruik die instelling se gekose tale op so 'n wyse dat dit alle studente, personeellede en ander belanghebbendes insluit terwyl dit geen persoon van die grondwetlike reg ontnem om te leer en leef in die taal van eie keuse nie.

6.9 Die Taalbeleid en die implementering daarvan word gerig deur wat in spesifieke kontekste redelikerwys uitvoerbaar is. Tersaaklike faktore wat oorweeg moet word, sluit in sonder om beperk te wees tot die drie normatiewe grondbeginsels soos in 6.1 tot 6.3 gestel; die getal studente wat by 'n spesifieke wyse van implementering sal baatvind; die akademiese taalvaardigheid van die betrokke studente; die beskikbaarheid en akademiese taalvaardigheid van personeellede; rooster- en lokaalbeperkings; en die US se beskikbare hulpbronne en die mededingende aansprake op daardie hulpbronne. Desnieteenstaande onderneem die universiteit om daarin te belê om meertaligheid redelikerwys uitvoerbaar te maak in al hoe meer kontekste.

6.10 Die Taalbeleid pas aan by die veranderende taaldemografie en taalvoorkeure van studente en personeellede, maar ontnem geen persoon van die grondwetlike reg om te leer en leef in die taal van eie keuse nie.

6.11 Die universiteit erken die besondere status van Afrikaans as 'n akademiese taal en sal bydra tot die beskerming en bevordering daarvan.

6.12 Die universiteit aanvaar die beginsel dat die sukses van die Taalbeleid direk afhanklik sal wees van die daarstelling van gepaste en voldoende taalsteun en taaldienste.

7.1.1 Afrikaans en Engels is, in alle opsigte, gelyke tale van leer- en onderrig aan die US. Die US ondersteun die akademiese gebruik van hierdie tale deur 'n kombinasie van gefasiliteerde leergeleenthede vir studente, wat insluit lesings, tutoriale en praktika, sowel as leerondersteuning wat deur middel van inligtings- en kommunikasietegnologie (IKT) gefasiliteer word. In die gees van transtaligheid kan ruimte vir die gebruik van ander tale in, byvoorbeeld, tutoriale en praktika voorsien word. Die US is verbind daartoe om die akademiese aanwending van beide tale doelgerig uit te brei.

7.1.2 Voorgraadse modules word by verstek aangebied deur die maatreëls soos uiteengesit in 7.1.3, en die maatreëls in 7.1.4 en 7.1.5 word slegs aangewend in uitsonderlike gevalle. Afwykings van die metodiek soos uiteengesit in 7.1.3 moet deur die Senaat goedgekeur word volgens die prosedure in 7.1.12.

7.1.3 ~~Vir voorgraadse modules waar dit redelikerwys uitvoerbaar en pedagogies verantwoordbaar is om meer as een klasgroep te hê, geld die volgende:~~

Parallelmediumonderrig met afsonderlike klasse in Afrikaans en Engels is die voorkeuropsie in alle voorgraadse modules. In parallelmediummodules geld die volgende:

~~7.1.3.2 Leergeleenthede soos groepwerk, opdragte, tutoriale en praktika waarby studente van verskillende taalgroepe betrek word, word gebruik om integrasie binne programme te bevorder.~~

7.1.4. Vir voorgraadse modules waar dubbelmediumonderrig in Afrikaans as en Engels in dieselfde klasgroep gebruik word soos goedgekeur deur die Senaat volgens die prosedure in 7.1.12, is die kombinasie van gefasiliteerde leergeleenthede soos volg:

7.1.4.1 Gedurende elke lesing word alle inligting in beide Engels en Afrikaans oorgedra. Vrae in Afrikaans en Engels word ten minste in die taal van die vraag beantwoord.

7.1.4.3 ~~Vir eerstejaarmodules alle voorgraadse modules wat in dubbelmedium aangebied word,~~ stel die US simultane tolking óf op die perseel óf aanlyn gedurende elke lesing beskikbaar, sowel as 'n opname van die oorspronklike, ongeredigeerde lesing en die intydse tolking daarvan (~~indien die tolking aanlyn gedoen is~~). ~~Gedurende die tweede en daaropvolgende studiejare stel die US simultane tolking óf op die perseel óf aanlyn beskikbaar op versoek van 'n fakulteit, indien die studente se behoeftes die diens regverdig en die US oor die hulpbronne beskik om dit te voorsien.~~ 'n Opname van die ongeredigeerde, oorspronklike lesing sal verskaf word en (~~indien tolking verskaf en dit aanlyn gedoen is~~) ook die intydse tolking daarvan. ~~Indien twee weke verloop sonder dat enige studente van die tolkdienste vir 'n module gebruik maak, kan dit gestaak word.~~

7.1.5.2 Waar die toegewese dosent in slegs Afrikaanse of slegs Engelse onderrig vaardig is. Vir hierdie modules word bykomende steun voorsien:

(a) Indien die lesings in Afrikaans is, stel die US simultane tolking in Engels óf op die perseel óf aanlyn beskikbaar, asook 'n opname van die oorspronklike, ongeredigeerde lesing en die intydse tolking daarvan (indien die tolking aanlyn gedoen is). Indien die lesings in ~~die~~ eerstejaarmodules in Engels is, stel die US intydse tolking in Afrikaans óf op die perseel óf aanlyn beskikbaar, asook 'n opname van die oorspronklike, ongeredigeerde lesing en die intydse tolking daarvan (indien die tolking aanlyn gedoen is), ~~en gedurende die tweede en daaropvolgende studiejare stel die US simultane tolking beskikbaar op 'n fakulteit se versoek, indien die behoeftes van die studente die diens regverdig en die US oor die hulpbronne beskik om dit te voorsien.~~ 'n Opname van die ongeredigeerde, oorspronklike lesing sal verskaf word en, ~~indien tolking verskaf en dit aanlyn gedoen is,~~ ook tesame met die intydse tolking daarvan. ~~Indien twee weke verloop sonder dat enige studente van hierdie dienste gebruik maak, kan dit gestaak word.~~

7.1.6 Op grond van die behoeftes van studente ~~sowel as uitvoerbaarheid,~~ voorsien die US benewens lesings 'n verskeidenheid IKT-verrykte leerstrategie, wat insluit “spraak-na-teks” vertaling van lesings en opvoedkundige (oudio- en/of video-) opnames van lesingmateriaal, wat in Afrikaans, Engels en, in sommige gevalle, isiXhosa aan studente beskikbaar gestel word vir selfgerigte leer, die verdere vaslegging van konsepte, en hersiening.

7.1.7.2 Verpligte leesstof (buiten gepubliseerde materiaal) word ook in Afrikaans voorsien.; ~~tensy dit nie redelikerwys uitvoerbaar is nie.~~

7.1.8 In nagraadse leer en onderrig word sowel Afrikaans as Engels in gelyke mate gebruik kan enige taal of tale gebruik word, behalwe waar alle studente in die klasgroep genooi is om

deur middel van 'n geheime stemming te stem en daardie studente wat stem, eenparig daartoe toestem, sal die module in slegs Afrikaans of slegs Engels aangebied word.

7.1.9 Vraestelle vir toetse, eksamens en ander summatiewe assesserings in voorgraadse modules is in Afrikaans en Engels beskikbaar. ~~Dit sluit voorgraadse modules op Nasionale Kwalifikasieraamwerk (NKR)-vlak 8 en nagraadse kwalifikasies op NKR-vlak 7 uit.~~ Vraestelle vir toetse, eksamens en ander summatiewe assesserings in nagraadse modules is in Afrikaans en ~~slegs in~~ Engels beskikbaar. Dit sluit voorgraadse modules op NKR-vlak 8 en nagraadse kwalifikasies op NKR-vlak 7 in. Studente mag alle assesserings beantwoord en alle skriftelike werk inlewer in óf Afrikaans óf Engels.

7.1.12.3 Goedgekeur word deur die betrokke fakulteitsraad, en saam met die regverdiging aan die Senaat voorgelê en deur die Senaat, ~~of, in dringende gevalle, deur die Uitvoerende Komitee van die Senaat~~ goedgekeur word.

7.2.1 Alle amptelike interne kommunikasie moet in Afrikaans, Engels en isiXhosa oorgedra word soos in die *Taalbeleidsraamwerk vir Openbare Hoërondewysinstellings* (2020) voorgeskryf. ~~In noodgevallen sal sodanige kommunikasie plaasvind in die taal of tale wat in alle waarskynlikheid die doeltreffendste sal wees.~~

7.2.2 Die voertaal of -tale by vergaderings moet daarop ingestel wees om te verseker dat almal ingesluit word sonder dat enige persoon hul grondwetlike reg ontsê word om die taal van eie keuse te gebruik.

7.2.3 Mondelinge of skriftelike navrae en versoeke deur studente en personeellede word, ~~waar dit redelikerwys uitvoerbaar is,~~ in die taal van die navraag of versoek hanteer.

7.2.5 In koshuise en ander leefomgewings word taal op so 'n wyse gebruik dat, waar dit redelikerwys uitvoerbaar is, geen belanghebbende uitgesluit word van deelname aan enige formele aktiwiteite in hierdie omgewings nie terwyl geen persoon van die grondwetlike reg ontnem word om die taal van eie keuse te gebruik nie.

7.3.3 ~~Waar die US nie oor die vermoë beskik om aan die taalvoorkeur te voldoen nie, is Engels die kommunikasiemiddel.~~

7.4.2.1 gegewe die wyse waarop die Afrikaanse aanbod deur die vorige beleid (2016) verskraal is, die ~~Engelse~~ Afrikaanse aanbod opwaarts aangepas word ten einde volle toeganklikheid tot die US te bewerkstellig vir akademies verdienstelike voornemende en huidige studente wat verkies om in Engels Afrikaans te studeer;

7.4.2.2 die ~~Afrikaanse~~ Engelse aanbod só bestuur word dat toegang tot die US gehandhaaf word vir studente wat verkies om in Afrikaans Engels te studeer ~~en om Afrikaans verder as 'n onderrigtaal te ontwikkel, sover dit redelikerwys uitvoerbaar is;~~ en

7.4.4 ~~Veranderings aan die taalreëlings in 'n fakulteit se taalimplementeringsplan wat buite die gereelde hersieningsproses val, maar noodsaak word deur, byvoorbeeld, 'n spesifieke studentegroep se voorkeuronderrigtaal, pedagogiese oorwegings of die onbeskikbaarheid van 'n dosent met die nodige taalvaardigheid, kan aangebring word deur die betrokke departementele voorsitter en dekaan, na oorlegpleging met die fakulteit se studentekomitee oor akademiese aangeleenthede. Hierdie veranderings word by die daaropvolgende fakulteitsraad-~~

~~en Senaatsvergaderings voorgel. Die studente in die spesifieke modules word so gou as wat prakties moontlik is van die veranderings en die redes daarvoor ingelig.~~

7.5.1 Die Taalsentrum, fakulteite, taaldepartemente, professionele akademiese steundienste sowel as oorsigbestuurs- en bestuursliggame is medeverantwoordelik vir die bevordering van meertaligheid aan die US. Hierdie verantwoordelikheid sluit in die gelyke hantering van Afrikaans en Engels sowel as oorweging van alle moontlike opsies in wat die gebruik van isiXhosa in amptelike kommunikasie en seremonies beklemtoon.

### **Inheemse tale**

~~Die term verwys na tale waarvan die erfenis in Afrika wortel, en wat tot die Suid-Bantoetaalfamilie behoort (met “Bantoe” in die suiwer taalkundige betekenis). In die literatuur en sommige politieke dokumente praat ook van “Afrikatale” om na hierdie tale te verwys.~~